

University of Groningen

Voorbereiding in leesgroepen Geschiedenis

ter Harmsel, Marjon

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

ter Harmsel, M. (2015). *Voorbereiding in leesgroepen Geschiedenis*. Science Shop, University of Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Voorbereiding in leesgroepen Geschiedenis

Marjon ter Harmsel
Project Gedeelde literatuur
Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie
april 2015

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Achtergrond.....	5
De geschiedenis van de leeskring	5
Stichting Senia	6
Opzet	7
Deelvragen.....	8
Conclusies.....	13
Aanbevelingen.....	14
Literatuurlijst	15
Bijlage 1- Enquête.....	16
Bijlage 2 – Resultaten enquête.....	19

Inleiding

‘Nederland ontleest’, een zin die de gemiddelde krantenlezer regelmatig langs ziet komen, net zoals andere zinnen waaruit blijkt dat lezen steeds minder populair wordt. Toch is deze negatieve visie op het leesgedrag van Nederland niet volkomen terecht: leesgroepen in Nederland zijn nog springlevend, zo blijkt uit onderzoek door Vrij Nederland. Zo weten zij in het jaar 2002 te melden dat er naar een recente schatting ongeveer 2000 tot 3000 leeskringen in Nederland zijn.¹ In het kennisdossier over literatuur en samenleving van de RUG wordt in 2013 een schatting van 3000 tot 5000 leeskringen genoteerd.² Deze schatting is behoorlijk ruim, dit komt doordat leeskringen op veel verschillende manieren worden georganiseerd. Zo zijn er enerzijds bijvoorbeeld leeskringen die aan zijn gesloten bij een organisatie, zoals Stichting Senia of Literatuurclubs Drenthe en zijn er anderzijds leesgroepen die onder de radar opereren, bijvoorbeeld een groep buurvrouwen die op eigen initiatief bij elkaar komt om te praten over een boek.

Het eerder genoemde Stichting Senia organiseert en faciliteert 680 leesgroepen.³ Het doel van Stichting Senia is het samenbrengen van mensen met dezelfde interesses. De organisatie stelt nieuwe leesgroepen samen na een ontmoeting met belangstellenden. De leesgroepen kiezen zelf uit beschikbare lijsten welke boeken ze willen lezen. Voordat het boek wordt besproken op een besprekingsmoment ontvangen de deelnemers van de leesgroepen een leeswijzer met informatie over de auteur, een inhoudsbeschrijving en discussievragen. Soms zijn er ook recensies en achtergrondinformatie in deze leeswijzer te vinden. De deelnemers aan een leesgroep komen ongeveer eens in de zes weken bij elkaar om het boek met elkaar te bespreken. Een besprekingsmoment duurt ongeveer een tot twee uur.

Naast literaire leesgroepen organiseert Stichting Senia sinds het jaar 2010 ook leesgroepen Geschiedenis. Deze groepen behandelen non-fictie boeken met een historisch thema. De leesgroepen Geschiedenis voorzien zeker in een behoefte: na een paar maanden waren al 30 leesgroepen Geschiedenis opgericht en in het jaar 2014 is dit aantal al gegroeid tot 90. Opvallend is ook dat deze leesgroepen voor de helft uit mannen bestaan, terwijl de meeste leden van een literaire leesgroep vrouw zijn.

Wanneer men even nadenkt, realiseert men zich al snel dat het lezen van non-fictie in plaats van fictie consequenties heeft voor de leeswijzer. Zo zullen bijvoorbeeld de discussievragen minder gericht zijn op motto's, stijlen en dubbele lagen in een verhaal. In plaats daarvan kan er gereflecteerd worden op bepaalde personen en hun handelen. Ook zou het begrijpelijk zijn dat een lid van een leesgroep Geschiedenis zich eerst in wil lezen in een bepaalde periode voordat hij of zij begint met het lezen van het boek.

Aangezien de lezers van leesgroepen Geschiedenis de leeswijzer al in hun bezit krijgen voordat zij naar een besprekingsbijeenkomst gaan, zal de leeswijzer waarschijnlijk ook gebruikt worden bij de voorbereiding op deze bespreking. Om meer te leren over de voorbereiding op een bespreking, wil ik onderzoek gaan doen naar de manier waarop mensen

¹ ‘Leeskringspecial’. In: Vrij Nederland, 13 juli 2002, Republiek der letteren, blz. 63-64.

² Wetenschapswinkel Taal, cultuur en communicatie. Kennisdossier: literatuur; Literatuur in discussie. 15 februari 2013. <http://www.rug.nl/science-and-society/science-shops/taal-cultuur-en-communicatie/kennisdossiers-tcc/literatuur/literatuur-in-discussie> (geraadpleegd op 17 december 2014).

³ Senia, Stichting. Welkom bij Senia, Stichting Senia. Datum onbekend. <http://www.senia.nl/index.html> (geraadpleegd op 5 februari 2014).

zich voorbereiden op een besprekingsmoment en in hoeverre zij de leeswijzer betrekken bij hun voorbereiding. Ook wil ik onderzoeken hoe de leden van de leesgroepen Geschiedenis de informatie die in de leeswijzer staat waarderen en of zij nog dingen missen in de leeswijzer. Deze vragen leiden tot de volgende hoofdvraag:

In hoeverre en hoe wordt de leeswijzer gebruikt bij de voorbereiding op een besprekingsmiddag of –avond door leden van de leesgroepen Geschiedenis?

Binnen deze hoofdvraag zullen de volgende deelvragen aan de orde komen:

1. Hoe bereiden de deelnemers aan een leesgroep zich aan de hand van het te lezen boek voor op de besprekingsmiddag of –avond?
2. Hoe staan de deelnemers aan een leesgroep Geschiedenis tegenover informatie over de auteur en hoe wordt deze gewaardeerd?
3. Hoe staan de deelnemers aan een leesgroep Geschiedenis tegenover de inhoudsbeschrijving en hoe wordt deze gewaardeerd?
4. Hoe staan de deelnemers aan leesgroepen Geschiedenis tegenover de recensie(s) in de leeswijzer en hoe wordt dit onderdeel gewaardeerd?
5. Hoe staan de deelnemers aan een leesgroep Geschiedenis tegenover extra informatie in de leeswijzer en hoe wordt dit onderdeel gewaardeerd?
6. Hoe gebruiken deelnemers aan een leesgroep Geschiedenis de discussievragen bij hun voorbereiding?

Deze vragen zullen beantwoord worden vanuit de achtergrond die geschetst wordt op de volgende bladzijden. In deze achtergrond wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van leeskringen en het werk van Stichting Senia. Na de achtergrond komt in de onderzoeksopzet naar voren hoe dit onderzoek is opgezet en hoe het onderzoek is uitgevoerd. De resultaten van het onderzoek zullen gepresenteerd worden in het daaropvolgende hoofdstuk, waarna de conclusies van het onderzoek aan bod zullen komen. Ten slotte zijn in het laatste hoofdstuk de aanbevelingen aan Stichting Senia te vinden.

Achtergrond

De geschiedenis van de leeskring

Het lezen in een leesgroep, zoals dat bij stichting Senia gebeurt, kent een lange geschiedenis. Al sinds het einde van de achttiende eeuw bestaan er gezelschappen die gezamenlijk lezen. In deze woelige periode waarin de patriotten en de prinsgezinden met elkaar overhoop lagen en er veel commentaar was op het regeringssysteem, zijn er ook lichtpunten te ontdekken. Vanuit de Verlichtingsfilosofie ging men steeds meer streven naar modernisering en burgerlijke medezeggenschap. Dit ging gelijk op met het verlangen in onderling contact kennis en inzicht te verdiepen. Daarom nam in heel Europa het aantal leesgezelschappen en genootschappen een enorme vlucht. Tevens werden er leeskabinetten opgericht, die fungeerden als een soort leeszaal waar mensen samen kwamen om te lezen en discussiëren.⁴

De leesgezelschappen, die in eerste instantie vooral voor de rijkere burgers waren, hadden een andere opzet dan de hedendaagse leesgroepen. Zo waren de leesgezelschappen bijvoorbeeld circulatieverenigingen: de ingekochte boeken werden in een vaste volgorde en met hulp van reglementen doorgegeven. Aan het einde van het jaar werden de gekochte boeken verkocht. Omdat veel mensen op deze manier voor weinig geld behoorlijk wat boeken konden lezen, werd dit systeem op allerlei plaatsen nagevolgd.⁵ Naast een plek om boeken te delen, was het leesgezelschap ook een plaats om met elkaar te praten over lectuur en werd men uitgedaagd om zelf schrijfsels voor te dragen. Sommige leesgezelschappen hadden ook een duidelijke politieke agenda, zo werd bijvoorbeeld een aantal leesgezelschappen verboden omdat de politie vermoedde dat het gezelschap slechts een façade was voor een patriottisch broeinest.⁷

Aan het einde van de negentiende eeuw begint de genootschapsrage onder mannen wat af te nemen, maar de vrouwen participeren juist steeds meer in de speciale vrouwenleesgezelschappen. De opkomst van deze leesgezelschappen hangt nauw samen met de eerste feministische golf: een doel van de internationale vrouwenvereniging is namelijk dat vrouwen zich zinvoller bezig gingen houden en lezen werd als een zinvolle bezigheid gezien.⁸

In de tijd na de Tweede Wereldoorlog neemt het participeren in leesgroepen steeds meer af. Doordat de literatuur in de jaren vijftig en zestig qua thematiek ver verwijderd lag van de traditionele lezers, waren de mensen van het platteland zeer huiverig voor het lezen van deze boeken.⁹

In de jaren zeventig van de twintigste eeuw traden weer steeds meer mensen toe tot een georganiseerde leesgroep, ook al hadden zij een andere motivatie dan hun voorgangers.

⁴ Bijl, M. van der. *Leeslust baart kunde. 200 jaar leesgezelschap in Alkmaar*. Alkmaar: Leesgezelschap 'Leeslust baart kunde', 1993, blz. 7.

⁵ Duyvendak, Lizet. 'Gelijkgestemde zielen. Waarom vrouwen in groepsverband lezen'. In: *Jaarboek voor Nederlandse Boekgeschiedenis 12*. Nijmegen: Vantilt, 2005, blz 178.

⁶ Bijl, M. van der. *Leeslust baart kunde. 200 jaar leesgezelschap in Alkmaar*. Alkmaar: Leesgezelschap 'Leeslust baart kunde', 1993 blz. 8.

⁷ 'Leeskringspecial'. In: *Vrij Nederland*, 13 juli 2002, Republiek der letteren, blz. 72.

⁸ Duyvendak, Lizet. 'Gelijkgestemde zielen. Waarom vrouwen in groepsverband lezen'. In: *Jaarboek voor Nederlandse Boekgeschiedenis 12*. Nijmegen: Vantilt, 2005, blz 179.

⁹ Manschot, Anke. 'Een boekje bij de thee. Vrouwen verdiepen zich in leeskringen in de schone letteren.' In: *Opzij*, maart 1988, *Literatuur*, 56-57, blz. 195.

De geïnteresseerden waren nu namelijk vooral moeders die wilden weten waar hun (lezende) kinderen zoal mee bezig waren. Terwijl de samenleving veranderde, ontwikkelden de lezeressen zich. Zo kregen zij bijvoorbeeld een steeds hoger niveau en vonden zij niet langer het maatschappelijk thema het belangrijkste van een boek, maar waren zij meer geïnteresseerd in de vraag of het boek goed geschreven was. Ook las men steeds meer om te ontspannen en te genieten. Tevens is het bezoeken van een leesgroep in een tijd van ontleding een goede reden om toch nog een boek te pakken.¹⁰

Stichting Senia

Stichting Senia is een van de organisaties die leesgroepen organiseert voor senioren. Eerst deed men dit een korte tijd als onderdeel van de ouderenorganisatie ANBO (Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen), maar sinds 2004 staat Senia op eigen benen. De organisatie heeft een klein bestuur en werkt verder voornamelijk met vrijwilligers en gepensioneerden. Het doel van Senia is mensen met dezelfde interesses bij elkaar brengen. Daarom houdt Senia zich niet alleen bezig met leesgroepen, maar ook met museumgroepen. Senia wil mensen een plek geven waar ze zinvolle gesprekken voeren; het is dan ook niet vreemd dat veel groepen op een gegeven moment een vriendengroep worden en jarenlang bij elkaar blijven.¹¹

Wanneer Senia een nieuwe leesgroep op wil richten, wordt er een oproep geplaatst in lokale kranten. Vaak wordt er met belangstellenden een bijeenkomst georganiseerd in een bibliotheek, maar dit kan ook een welzijnsinstelling, boekhandel of restaurant zijn. Nadat een ambassadeur informatie heeft gegeven over de leesgroepen, kunnen mensen aangeven of ze nog steeds geïnteresseerd zijn in een leesgroep. Wanneer dit het geval is, wordt de groep opgericht en wordt vastgesteld wanneer de eerste bijeenkomst plaats zal vinden en welk boek er dan wordt behandeld.¹²

Wanneer de groep eenmaal gevormd is, kan men zelf de te lezen boeken kiezen uit een lijst die door Senia wordt geleverd. Als de keus eenmaal gemaakt is, ontvangen de leden van de leesgroep een leeswijzer. In deze leeswijzer staat informatie over de auteur en over het boek, maar ook discussievragen. Aan de hand van deze vragen kan de leesgroep het boek bespreken, waardoor er gegarandeerd een interessante bespreking plaatsvindt. Omdat de leeswijzers genoeg houvast geven, zijn er verder bij een besprekingsmiddag of –avond geen leiders aanwezig.¹³

Op dit moment zijn er binnen Stichting Senia ca. 680 leesgroepen actief. Er zijn niet alleen Nederlandstalige literaire leesgroepen, maar ook bijvoorbeeld Franstalige en Duitstalige. In het jaar 2010 heeft Senia ook leesgroepen Geschiedenis in het leven geroepen. In deze groepen worden non-fictie boeken met een historisch thema gelezen. Al binnen een paar maanden werden er 30 leesgroepen Geschiedenis opgericht, dit aantal is al gegroeid tot 90.¹⁴

¹⁰ 'Leeskringspecial'. In: Vrij Nederland, 13 juli 2002, Republiek der letteren, blz. 74-75.

¹¹ ANBO. Activiteiten. Datum onbekend. <http://www.anbo.nl/afdelingen/tiel/activiteiten> (geraadpleegd op 17 december 2014).

¹² Senia, Stichting. Welkom bij Senia, Stichting Senia. Datum onbekend. <http://www.senia.nl/pag/over-ons.html> (geraadpleegd op 28 december 2014).

¹³ Ibidem

¹⁴ Senia, Stichting. Over ons, Stichting Senia. Datum onbekend. <http://www.senia.nl/index.html> (geraadpleegd op 28 december 2014).

Opzet

Om onderzoek te doen naar de voorbereiding op een besprekingsbijeenkomst door de leden van een leesgroep Geschiedenis bij Stichting Senia, is het van belang om te ontdekken hoeveel mensen deel uitmaken van deze leesgroepen en daarna vast te stellen op welke manier deze mensen het best te benaderen zijn. Na het vaststellen van deze onderzoeksmethode, kan het onderzoek opgezet en uitgevoerd worden.

Uit informatie op de website van Stichting Senia blijkt dat er in het jaar 2014 meer dan 90 leesgroepen Geschiedenis actief zijn. Uit contact met stichting Senia bleek dat er op dit moment meer dan 500 leden zijn aangesloten bij een leesgroep Geschiedenis. Wanneer men onderzoek doet naar een erg specifiek onderwerp als voorbereiding op een besprekingsbijeenkomst, is het erg prettig om daadwerkelijk met mensen in gesprek te gaan. In de periode die staat voor dit onderzoek, kunnen echter maar weinig mensen geïnterviewd worden over hun voorbereiding, waarmee veel informatie ongebruikt blijft. Om conclusies in het algemeen te trekken, is het belangrijk om de meningen van veel mensen te horen. Daarom is het besluit genomen om de leden van de leesgroepen Geschiedenis te onderzoeken door middel van een enquête.

In deze enquête worden de leden van de leesgroepen Geschiedenis vragen gesteld worden over de manier waarop zij zich voorbereiden op een besprekingsmiddag of –avond. De vragen die gesteld worden sluiten alle aan bij de opgestelde deelvragen. Allereerst wordt aan de leden van de leesgroepen Geschiedenis gevraagd welk boek zij het laatst besproken hebben. Daarna wordt gevraagd of de leden het te lezen boek daadwerkelijk hebben gelezen en zo ja, op welke manier. Na deze introducerende vragen wordt aan de hand van de onderdelen in de leeswijzer gepeild hoe belangrijk leden dit onderdeel vinden, wanneer ze het lezen, of ze het lezen en of ze tevreden zijn over de kwaliteit van de informatie en de lengte van het onderdeel. De vragen zijn opgesteld aan de hand van richtlijnen voor een begrijpelijke enquête van onderzoekstools.nl¹⁵. Een weergave van de enquête is te vinden in de bijlage. Tevens is er een document opgenomen met de resultaten van de enquête.

Om de invullers van de enquête niet onnodig te belasten, is in de enquête een structuur ingelast waarbij personen die een bepaald onderdeel niet hebben gelezen, ook niet wordt gevraagd om hier een oordeel over te vellen. Wanneer men bijvoorbeeld überhaupt de leeswijzer niet gebruikt, krijgt men geen vragen te zien over de waardering van de recensies die in de leeswijzer staan.

¹⁵ <https://onderzoekstool.nl/kennis/vragenlijst-opstellen> Geraadpleegd op 7 maart 2015.

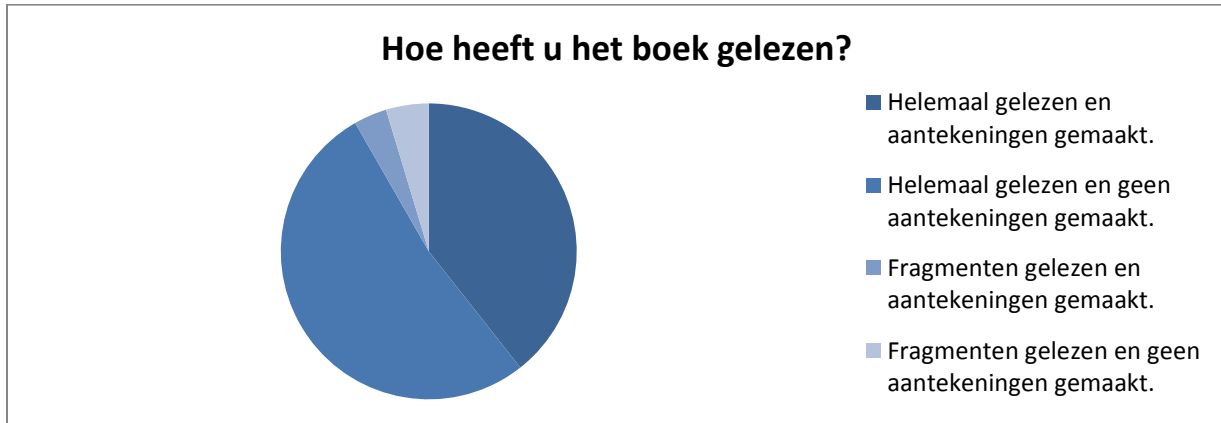
Deelvragen

Aan de hand van de uitkomsten van de enquête worden in deze sectie de zes deelvragen die genoemd worden in de inleiding besproken. Belangrijk is dat men zich realiseert dat deze enquête niet ingaat op het beeld dat mensen van de leeswijzer hebben gekregen in al de jaren dat ze deelnemen aan een leesgroep, maar dat de vragen specifiek gaan over de laatste keer dat men bij elkaar is gekomen om een boek te bespreken.

1. Hoe bereiden de deelnemers aan de leesgroep zich aan de hand van het te lezen boek voor op de besprekingsmiddag of –avond?

In de enquête werd de deelnemers aan de leesgroepen gevraagd of zij het te lezen boek inderdaad gelezen hadden. Wanneer dit het geval was, werd aan hen gevraagd op welke manier zij het boek hadden gelezen. Van de 195 respondenten geven 193 personen aan dat de laatste keer dat zij een bespreking hadden, zij inderdaad vooraf het boek hadden gelezen. Eén van de twee personen die aangeeft dat hij of zij het boek niet gelezen had, geeft in de opmerkingen aan dat hij of zij in de enquête de optie mist waarbij aangegeven kan worden dat het boek voor de helft is gelezen. Men kan eigenlijk dus stellen dat 194 leden het boek hadden gelezen.

Van de 193 personen die het boek gelezen hadden, hadden 177 personen het boek van kافت tot kافت gelezen. 76 Personen maakten ondertussen ook aantekeningen. Een klein deel van de respondenten las het boek fragmentarisch, namelijk 16 personen. 7 personen van deze 16 respondenten maakten aantekeningen bij dit fragmentarisch lezen, 9 personen deden dit niet.

Aan de hand van deze informatie kan men stellen dat de deelnemers aan de leesgroepen zich goed voorbereiden aan de hand van het boek, bijna iedereen leest het boek in zijn geheel en ongeveer de helft van de respondenten maakt ook nog aantekeningen tijdens het lezen.

2. Hoe staan de deelnemers aan een leesgroep Geschiedenis tegenover informatie over de auteur en hoe wordt deze gewaardeerd?

Om te onderzoeken hoe de deelnemers aan de leesgroepen Geschiedenis tegenover informatie over de auteur staan, is eerst de vraag gesteld of men überhaupt gebruik maakt van de leeswijzer. 91% van de respondenten gaf aan gebruik te hebben gemaakt van de leeswijzer, 9% deed dit niet. De mensen die geen gebruik maakten van de leeswijzer zijn niet

verder bevraagd over hun mening over de verschillende onderdelen van de leeswijzer.

De vragen over de behoefte aan informatie over de auteur en over het gebruik van deze informatie werden door 178 personen beantwoord. 127 Personen geven aan dat zij instemmen met de stelling 'Ik vind het belangrijk om iets meer te weten over de auteur van het boek'. Dat is 71% van de respondenten. 27% van de respondenten staat neutraal tegenover deze stelling. Slechts 3 respondenten vinden het niet belangrijk om meer te weten over de auteur van het boek.

Het moment waarop de informatie over de auteur in de leeswijzer werd gelezen bij de voorbereiding op de laatstgehouden bespreking verschilt. 46 % van de respondenten las deze informatie voordat zij het boek lasen. 43 % van de respondenten las de informatie nadat ze het boek hadden gelezen. 11% van de respondenten las de informatie over de auteur niet. Daarnaast hebben de 17 personen die de leeswijzer in zijn geheel niet hebben gebruikt natuurlijk ook de informatie over de auteur niet hebben gelezen.

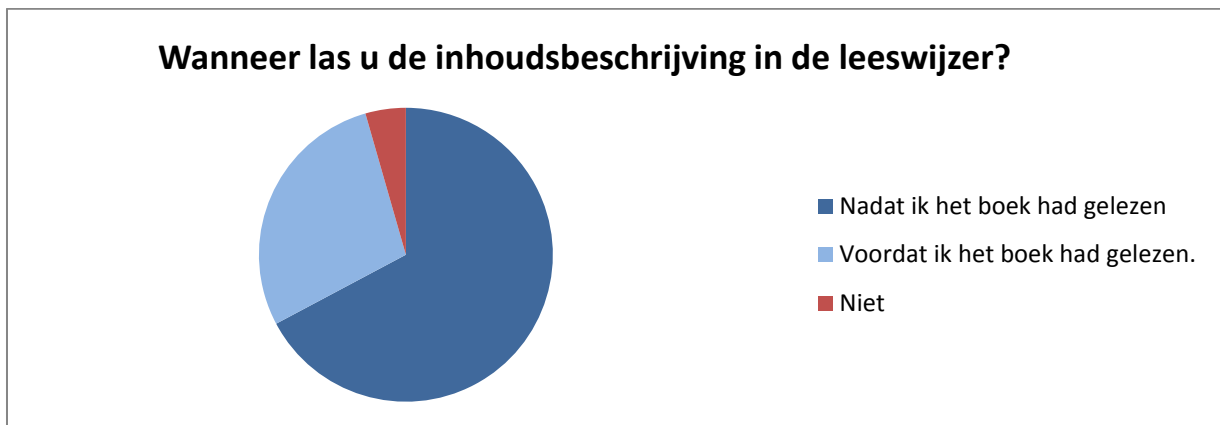
Aan de 157 personen die de informatie over de auteur in de leeswijzer hadden gelezen, werd ook gevraagd hoe zij dachten over de hoeveelheid informatie die werd gegeven in de voor de laatstgehouden bespreking gebruikte leeswijzer. 136 Respondenten vonden de hoeveelheid informatie precies genoeg. 18 Respondenten vonden de hoeveelheid informatie te weinig. 3 personen vonden dat er teveel informatie werd gegeven over de auteur.

Over de kwaliteit van de informatie over de auteur in de leeswijzer zijn de respondenten behoorlijk tevreden: 88% van de respondenten vond de kwaliteit van de informatie precies goed. 11 % van de respondenten vond de kwaliteit van de informatie te laag. 1% van de respondenten geeft aan dat de kwaliteit van de informatie te hoog was.

Uit het voorgaande valt af te leiden dat veel mensen de informatie over de auteur lezen, maar dat een aanzienlijk deel van deze mensen niet echt de meerwaarde inziet van de informatie. Over de kwaliteit van de informatie is men over het algemeen te spreken, net zoals over de hoeveelheid informatie. De eerste vraag die de deelnemers aan de leesgroepen kregen, was welk boek zij het laatst hadden besproken. Veel mensen die een boek hadden gelezen waarbij in de leeswijzer maar vijf regels gewijd waren aan de auteur, vonden de hoeveelheid informatie over de auteur te weinig.

3. Hoe staan de deelnemers aan een leesgroep Geschiedenis tegenover de inhoudsbeschrijving en hoe wordt deze gewaardeerd?

Na de informatie over de auteur volgt in de leeswijzer een inhoudsbeschrijving. In deze inhoudsbeschrijving wordt vaak per hoofdstuk beschreven wat er in het boek wordt beschreven. Men zou dit als een grote samenvatting kunnen zien, soms wel van vijftien bladzijden. Wanneer men ervoor kiest om de inhoudsbeschrijving te lezen voordat men het boek zelf leest, weet men al precies wat er gaat komen. Daarom is het ook niet verbazingwekkend dat 121 personen de inhoudsbeschrijving lazen nadat zij het boek hadden gelezen. 51 Respondenten lazen de inhoudsbeschrijving wel voordat zij het boek lazen. 8 Personen lazen de inhoudsbeschrijving niet. In totaal vulden 180 personen deze vraag in.

172 Personen hebben in de enquête aangegeven dat zij de inhoudsbeschrijving hadden gelezen. 81% van deze personen geeft aan dat de omvang van de inhoudsbeschrijving precies genoeg was. 15% van de respondenten geeft aan dat de omvang van de inhoudsbeschrijving te groot was, terwijl 4% van de respondenten laat weten dat de omvang van de inhoudsbeschrijving juist te klein was.

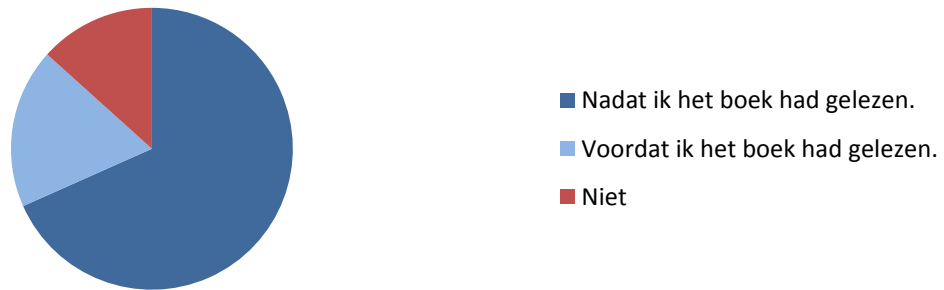
De 172 respondenten zijn ook goed te spreken over de kwaliteit van de inhoudsbeschrijving in de leeswijzer; 88% van de respondenten geeft aan dat zij de kwaliteit van de inhoudsbeschrijving in de laatstgebruikte leeswijzer precies goed vinden. 11% van de respondenten vind de kwaliteit van de inhoudsbeschrijving te laag, Ten slotte vind 1% van de respondenten dat de kwaliteit van de inhoudsbeschrijving te hoog was.

Samengevat kan men stellen dat veel deelnemers aan de leesgroepen Geschiedenis de meerwaarde inzien van de inhoudsbeschrijving. Deelnemers lazen de inhoudsbeschrijving pas nadat zij het boek hadden gelezen, wat in verband met de spoilers in deze beschrijving erg begrijpelijk is. Een aantal personen vindt de omvang van de inhoudsbeschrijving te groot.

4. Hoe staan de deelnemers aan leesgroepen Geschiedenis tegenover de recensie(s) in de leeswijzer en hoe wordt deze gewaardeerd?

Van de 180 respondenten geeft 68% aan de recensie(s) te hebben gelezen nadat ze het boek hadden gelezen. 18% van de geënquêteerden geven aan dat zij de recensie(s) hebben gelezen voordat zij het boek hadden gelezen. 14% van de respondenten geven aan dat zij de recensie(s) niet hebben gelezen.

Wanneer heeft u de recensie(s) in de leeswijzer gelezen?

180 Deelnemers aan de leesgroepen gaven hun reactie op de stelling 'Ik vind het belangrijk om te weten hoe het boek is gerecenseerd'. 106 personen geven aan dat zij het eens zijn met deze stelling. 60 Deelnemers aan de leesgroepen Geschiedenis geven aan dat zij neutraal tegenover deze stelling staan. 14 Personen zijn het niet eens met deze stelling.

Over de recensies geven de deelnemers aan de leesgroepen het vaakst aan dat zij het niet per se belangrijk vinden om deze informatie te hebben voordat zij naar een besprekingsmiddag of –avond gaan. Dit valt ook terug te zien in de statistieken over de momenten waarop men de recensies las: een behoorlijk groot deel van de leden las de recensies namelijk niet.

5. Hoe staan de deelnemers aan een leesgroep Geschiedenis tegenover extra informatie in de leeswijzer en hoe wordt deze gewaardeerd?

Soms worden er in de leeswijzer nog extra lees- of kijktips gegeven, bijvoorbeeld een documentaire over het onderwerp of een website met extra informatie. Aan de deelnemers aan de leesgroepen Geschiedenis zijn ook over dit onderdeel van de leeswijzer vragen gesteld. Allereerst konden de deelnemers aan de leesgroepen reageren op de stelling 'Ik vind deze tips waardevol of zou ze waardevol vinden.' 138 Deelnemers zijn het eens met deze stelling. 40 Deelnemers staan neutraal tegenover deze stelling. 2 Deelnemers zijn het niet eens met deze stelling.

Ik las voordat ik naar de besprekingsavond ging alvast de discussievragen door.

Ja	170	94%
Nee	10	6%

Voordat ik naar de besprekingsavond ging, had ik al antwoorden geformuleerd op de discussievragen.

Ja, op alle vragen.	67	40%
Ja, op een paar vragen.	82	49%
Nee.	18	11%

Na deze stelling volgde over hetzelfde onderwerp nog een stelling, namelijk: 'Ik maak gebruik van deze tips of zou gebruik van deze tips maken'. 112 Personen geven aan dat zij het met deze stelling eens zijn. 62 Personen staan hier neutraal tegenover. 6 Personen zijn het oneens met deze stelling en zouden geen gebruik maken van deze tips.

6. Hoe deelnemers aan een leesgroep Geschiedenis de discussievragen bij hun voorbereiding?

De leeswijzer besluit met een lijst discussievragen. Aan de deelnemers aan de leesgroepen Geschiedenis is de vraag voorgelegd of men deze vragen al voor de bespreking doorneemt. Van de 180 personen die deze vraag hebben beantwoord, geven 170 personen aan dat zij de vragen al vooraf hadden doorgenomen. 10 Personen namen de vragen niet door ter voorbereiding. Er is in de enquête iets fout gegaan waardoor aan 3 personen die de vragen al doornamen voor het besprekingsmoment geen vervolgvraag is gesteld. Aan 167 van de 170 personen die de discussievragen al doornamen voor de bespreking werd gevraagd of zij bij het doornemen ook al antwoorden hadden geformuleerd op de vragen. 82 Personen formuleerden op een paar vragen een antwoord. 67 Personen bedachten op alle vragen al een antwoord. 18 Personen formuleerden niet al van tevoren antwoorden op de discussievragen. De deelnemers aan de leesgroepen Geschiedenis bereiden de discussievragen erg goed voor. In plaats van onvoorbereid het gesprek in te gaan, formuleren veel mensen op een paar vragen of op alle vragen al een antwoord.

Conclusies

In deze sectie worden de conclusies van dit onderzoek besproken aan de hand van de eerder beantwoorde deelvragen. De hoofdvraag luidt als volgt:

In hoeverre wordt de leeswijzer gebruikt bij de voorbereiding op een besprekings-middag of –avond door deelnemers aan de leesgroepen Geschiedenis?

De voorbereiding op de besprekingsbijeenkomst bestaat bij de meeste deelnemers aan leesgroepen Geschiedenis uit het volledig doorlezen van het te bespreken boek en door het bijna volledig lezen van de leeswijzer. Waar ongeveer iedereen aangeeft het boek te lezen, en een groot deel ook nog eens aantekeningen maakt, zijn er wat betreft de leeswijzer meer mensen die deze niet lezen. Van de deelnemers die geen gebruik maken van de leeswijzer, schrijft een aantal mensen in het opmerkingenvak in de enquête dat men normaliter wel gewend is de leeswijzer te lezen, maar dat dat deze keer door drukte niet is gelukt. Ook geeft een aantal deelnemers aan de leeswijzer niet meer te gebruiken, omdat ze tegenwoordig de gesprekken zelf leiden en daar genoeg expertise in hebben.

Het meest gelezen onderdeel van de leeswijzer is de inhoudsbeschrijving. Ten opzichte van andere onderdelen lezen relatief veel mensen de inhoudsbeschrijving pas nadat zij het boek hebben gelezen. Het onderdeel dat het minst gelezen wordt, is de recensie. Dit komt mede doordat niet in elke leeswijzer een recensie aanwezig is, maar de leden van de leesgroepen geven bij dit onderdeel ook het meest aan dat zij het niet per se nodig vinden om te weten hoe een boek gerecenseerd is.

De verschillende onderdelen van de leeswijzer krijgen wat betreft kwaliteit en hoeveelheid veelal ongeveer dezelfde beoordelingen. Het overgrote deel van de deelnemers aan de leesgroepen vindt de kwaliteit en hoeveelheid elke keer precies goed. Over de auteursinformatie wordt relatief vaak aangegeven dat de hoeveelheid aan de kleine kant is. Aangezien er grote verschillen zijn tussen de hoeveelheid informatie, is er gecontroleerd bij welke leeswijzers men dit het meeste aangeeft. De leeswijzers waarbij het vaakst aangegeven wordt dat de hoeveelheid auteursinformatie te weinig is, zijn ook de leeswijzers waarin de auteursinformatie het kortst is, zo'n 5 – 8 regels. Over de inhoudsbeschrijving wordt vaker gezegd dat deze te lang is.

In sommige leeswijzers zijn extra tips te vinden, bijvoorbeeld boeken of documentaires die over hetzelfde onderwerp als het te lezen boek gaan. Veel leden geven aan geïnteresseerd te zijn in deze tips.

De discussievragen worden door erg veel mensen al voor de besprekingsmiddag of –avond doorgelezen. Veel van deze mensen beantwoorden de vragen ook al vast, zodat ze weten wat ze kunnen gaan vertellen op de bespreking.

De leeswijzer speelt bij de meest leden van leesgroepen Geschiedenis een grote rol bij de voorbereiding op een besprekingsmiddag of –avond. Verschillende mensen lezen de leeswijzer niet van kaft tot kaft, maar selecteren zelf welke onderdelen zij belangrijk genoeg vinden om te lezen.

Aanbevelingen

Aan de hand van dit onderzoek kunnen de volgende aanbevelingen aan Stichting Senia worden gedaan:

- Deelnemers aan de leesgroepen Geschiedenis vinden het belangrijk om meer te weten over de auteur, maar vinden soms deze hoeveelheid informatie te gering. Een streven voor de schrijvers van de leeswijzers is om in ieder geval acht zinnen te wijden aan de auteursinformatie.
- Veel deelnemers zijn geïnteresseerd in extra informatie. Waarschijnlijk hangt dit samen met het feit dat leesgroepen Geschiedenis meer op thema gericht zijn dan leden van de literaire leesgroepen. Stichting Senia zou de deelnemers van de leesgroepen Geschiedenis hierin tegemoet kunnen treden door tips voor bijvoorbeeld documentaires en boeken over hetzelfde onderwerp op te nemen in de leeswijzer.

Literatuurlijst

- ANBO. Activiteiten. Datum onbekend.
<http://www.anbo.nl/afdelingen/tiel/activiteiten> (geraadpleegd op 17 december 2014).
- Bijl, van der, M. *Leeslust baart kunde. 200 jaar leesgezelschap in Alkmaar*. Alkmaar: Leesgezelschap 'Leeslust baart kunde', 1993.
- Duyvendak, Lizet. 'Gelijkgestemde zielen. Waarom vrouwen in groepsverband lezen'. In: *Jaarboek voor Nederlandse Boekgeschiedenis* 12. Nijmegen: Vantilt, 2005, 177-190.
- 'Leeskringspecial'. In: *Vrij Nederland*, 13 juli 2002, Republiek der letteren, 63-77.
- Manschot, Anke. 'Een boekje bij de thee. Vrouwen verdiepen zich in leeskringen in de schone letteren.' In: *Opzij*, maart 1988, Literatuur, 56-57.
- Senia, Stichting. Over ons, Stichting Senia. Datum onbekend.
- <http://www.senia.nl/index.html> (geraadpleegd op 28 december 2014).
- Senia, Stichting. Welkom bij Senia, Stichting Senia. Datum onbekend.
- <http://www.senia.nl/pag/over-ons.html> (geraadpleegd op 28 december 2014).
- Wetenschapswinkel Taal, cultuur en communicatie. Kennisdossier: literatuur; Literatuur in discussie. 15 februari 2013. <http://www.rug.nl/science-and-society/science-shops/taal-cultuur-en-communicatie/kennisdossiers-tcc/literatuur/literatuur-in-discussie> (geraadpleegd op 17 december 2014).

Bijlage 1- Enquête

Enquête Voorbereiding Leesgroep Geschiedenis

In deze enquête worden u vragen gesteld over de manier waarop u een besprekingsavond voorbereidt. Aangezien deze voorbereiding per keer kan verschillen, gaan deze vragen over de voorbereiding op de laatste besprekingsavond waar u naar toe bent geweest.

Welk boek werd besproken op de laatste besprekingsavond waar u naar toe bent geweest?

Heeft u zelf extra informatie gezocht bij het boek, bijvoorbeeld in de bibliotheek of op het internet?

Ja

Nee

Hoe heeft u het boek gelezen?

Van kaft tot kaft.

Ik heb fragmenten gelezen, maar niet alles.

Ik heb het boek van kaft tot kaft gelezen en heb aantekeningen gemaakt.

Ik heb fragmenten gelezen en heb aantekeningen gemaakt.

Heeft u de leeswijzer gebruikt bij de voorbereiding op de besprekingsavond?

Ja

Nee

Ik vind het belangrijk om iets meer te weten over de auteur van het boek

Eens

Neutraal

Oneens

Ik las de informatie over de auteur in de leeswijzer...

Voordat ik begon met het lezen van het boek.

Nadat ik het boek gelezen had.

Niet.

De hoeveelheid informatie die werd gegeven over de auteur, vond ik...

Te veel.

Precies genoeg.

Te weinig.

De kwaliteit van de informatie die werd gegeven over de auteur, vond ik...

Te hoog.

Precies goed.

Te laag.

Ik las de inhoudsbeschrijving in de leeswijzer...

Voordat ik begon met het lezen van het boek.

Nadat ik het boek gelezen had.

Niet.

De omvang van de inhoudsbeschrijving vond ik...

Te groot.

Precies genoeg.

Te klein.

De kwaliteit van de inhoudsbeschrijving vond ik...

Te hoog.

Precies goed.

Te laag.

Ik vind het belangrijk om te weten hoe het boek is gerecenseerd.

Eens

Neutraal

Oneens

Ik las de recensie(s) in de leeswijzer...

Voordat ik begon met het lezen van het boek.

Nadat ik het boek gelezen had.

Niet.

Soms worden er in de leeswijzer nog extra lees- of kijktips gegeven, bijvoorbeeld een documentaire over het onderwerp of een website met extra informatie.

Ik vind deze tips waardevol of zou deze waardevol vinden.

Eens

Neutraal

Oneens

Ik maak gebruik van deze tips of zou gebruik van deze tips maken.

Eens

Neutraal

Oneens

Ik las voordat ik naar de besprekingsavond ging alvast de discussievragen door.

Ja

Nee

Voordat ik naar de besprekingsavond ging, had ik al antwoorden geformuleerd op de discussievragen.

Ja, op alle vragen.

Ja, op een paar vragen.

Nee.

Wanneer u verder nog opmerkingen heeft over uw voorbereiding op een besprekingsavond, dan kunt u deze hier plaatsen.

Bijlage 2 – Resultaten enquête

Heeft u het boek gelezen ter voorbereiding op de besprekingsavond?

Ja	195	99%
Nee	2	1%

Heeft u zelf extra informatie gezocht bij het boek, bijvoorbeeld in de bibliotheek of op het internet?

Ja	59	55%
Nee	48	45%

Hoe heeft u het boek gelezen?

Van kافت tot kافت.	102	52%
Ik heb fragmenten gelezen, maar niet alles.	9	5%
Ik heb het boek van kافت tot kافت gelezen en heb aantekeningen gemaakt.	77	39%
Ik heb fragmenten gelezen en heb aantekeningen gemaakt.	7	4%

Heeft u de leeswijzer gebruikt bij de voorbereiding op de besprekingsavond?

Ja	180	91%
Nee	17	9%

Ik vind het belangrijk om iets meer te weten over de auteur van het boek

Eens	128	71%
Neutraal	49	27%
Oneens	3	2%

Ik las de informatie over de auteur in de leeswijzer...

Voordat ik begon met het lezen van het boek.	82	46%
Nadat ik het boek gelezen had.	77	43%
Niet.	21	11%

De hoeveelheid informatie die werd gegeven over de auteur, vond ik...

Te veel.	3	2%
Precies genoeg.	138	87%
Te weinig.	18	11%

De kwaliteit van de informatie die werd gegeven over de auteur, vond ik...

Te hoog.	2	1%
Precies goed.	139	88%
Te laag.	18	11%

Ik las de inhoudsbeschrijving in de leeswijzer...

Voordat ik begon met het lezen van het boek.	51	28%
Nadat ik het boek gelezen had.	121	67%
Niet.	8	5%

De omvang van de inhoudsbeschrijving vond ik...

Te groot.	26	15%
-----------	----	-----

Precies genoeg.	140	81%
Te klein.	6	4%

De kwaliteit van de inhoudsbeschrijving vond ik...

Te hoog.	2	1%
Precies goed.	152	88%
Te laag.	18	11%

Ik vind het belangrijk om te weten hoe het boek is gerecenseerd.

Eens	106	59%
Neutraal	60	33%
Oneens	14	8%

Ik las de recensie(s) in de leeswijzer...

Voordat ik begon met het lezen van het boek.	33	18%
Nadat ik het boek gelezen had.	123	68%
Niet.	24	14%

Soms worden er in de leeswijzer nog extra lees- of kijktips gegeven, bijvoorbeeld een documentaire over het onderwerp of een website met extra informatie.

Ik vind deze tips waardevol of zou deze waardevol vinden.

Eens	138	77%
Neutraal	40	22%
Oneens	2	1%

Ik maak gebruik van deze tips of zou gebruik van deze tips maken.

Eens	112	62%
Neutraal	62	35%
Oneens	6	3%

Ik las voordat ik naar de besprekingsavond ging alvast de discussievragen door.

Ja	170	94%
Nee	10	6%

Voordat ik naar de besprekingsavond ging, had ik al antwoorden geformuleerd op de discussievragen.

Ja, op alle vragen.	67	40%
Ja, op een paar vragen.	82	49%
Nee.	18	11%

Colofon

Titel:	Voorbereiding in leesgroepen Geschiedenis - Onderzoek naar de voorbereidingen die leden van leesgroepen Geschiedenis treffen voordat zij naar een besprekingsmiddag of –avond gaan.
Auteur:	Marjon ter Harmsel
Een uitgave van:	Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie Rijksuniversiteit Groningen
Begeleiding:	dr. S. van Voorst, dr. P. Broomans, dr. J.M.L. den Toonder
Met dank aan:	Organisatie Senia en alle leden van de leesgroepen Geschiedenis voor het invullen van de enquête
Verkoopprijs:	5,00 €
Uitgave:	Groningen, april 2015
Contact:	Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie Postbus 716 9700 AS Groningen 050-3635271 tawi@rug.nl www.rug.nl/wewi